ਸਵਪਨ ਕੁਮਾਰ ਚੈਟਰਜੀ

ਬਨਾਮ

. ਸੈਂਟਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ

(2019 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 15)

04 ਜਨਵਰੀ, 2019

[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973: ਐੱਸ. 311 - ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ - ਦਾਇਰੇ ਦਾ - ਆਯੋਜਤ: ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਹੋਲਡ: 1. ਧਾਰਾ 311 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵਜੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12][716-F-H] 2. ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੇਸ ਸਾਲ 1983 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ 29 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੈਂਡਰਾਈਟਿੰਗ ਮਾਹਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਾਲ 2004 ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉਸਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14][717-ਬੀ-ਸੀ] 3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 28.07.2011 ਅਤੇ 15.09.2014 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ,

ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੈਣ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। [ਪਾਰਾ 15 ਅਤੇ 16] [717- D-F]

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 15।

2015 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 440 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 04.05.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਪੀ.ਐੱਸ. ਦੱਤਾ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ. ਅਨਵੇਸ਼ਾ ਸਾਹਾ, ਫੁਜ਼ੈਲ ਅਹਿਮਦ ਅਯੂਬੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਵੀ.ਡੀ. ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸਚਿਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਪੀ.ਕੇ.ਡੇ, ਟੀ.ਏ. ਖਾਨ, ਏ.ਕੇ.ਸ਼ਰਮਾ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਰੋਰੀਆ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਸਵਪਨ ਕੁਮਾਰ ਚੈਟਰਜੀ ਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 440/2015 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 04.05.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਿਤੀ 05.12.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਟੁਟੇਜਾ।

3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

4. ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਐਨ. ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਖੰਨਾ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਛੋਟੇ 'ਸੀਬੀਆਈ' ਲਈ), ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੰਗ, ਚਰਚ ਲੇਨ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 7/ਈ/83 ਮਿਤੀ 20.08 ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 477A/471/468/420/120B ਦੇ ਤਹਿਤ 1983। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,

ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5(1)(c)(d) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2)। ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ 29 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਲੋਕ ਲਿਖਤੀ ਮਾਹਿਰ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਟੁਟੇਜਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ 24.03.2004 ਅਤੇ ਫਿਰ 26.03.2004 ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਟੁਟੇਜਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਂ ਸੂਚੀ 10.05.2004 ਤੋਂ 12.05.2004 ਤੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਿਸਟਰ ਐਚ.ਐਸ. ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ। ਟੁਟੇਜਾ। ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੰਮਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਮੁੜ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਟੁਟੇਜਾ। ਅਜਿਹੀ ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਆਖਰੀ ਮੌਕਾ ਸਮਝਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਿਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਟੁਟੇਜਾ, ਉਹ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇਗਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੇਗਾ।

5. ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਸਾਲ 2004 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 13 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਰੋਧ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 2006 ਦੇ ਸੀ.ਆਰ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 3436 ਦਾ 28.07.2011 ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੈਣ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮੌਕਾ। ਟੁਟੇਜਾ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗੀ। ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਲ 1985 ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਹੈ।

6. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. 03.02.2012 ਨੂੰ ਟੁਟੇਜਾ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਗਲਪ ਦੇ ਜੀਵ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ

ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੜ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 24.02.2012 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਈ ਤਰੀਕਾਂ 'ਤੇ ਸੀਬੀਆਈ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ।

7. ਦੁਬਾਰਾ, ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 2014 ਦੀ 15.09.2014 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2696 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਓਸੇਕਿਊਟਰ ਨੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

8. 25.11.2014 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ DW-1 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਟੁਟੇਜਾ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਵੱਲੋਂ 05.12.2014 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

9. ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ASG ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ।

10. ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 311 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਕੋਡ') ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"311. ਭੌਤਿਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।—ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ, ਇਸ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਗਵਾਹ, ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਮੁੜ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕੇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

11. ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਜੋ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਓ; ਜਾਂ (ii) ਹਾਜ਼ਰੀ

ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ; ਜਾਂ (iii) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ। ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ, ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ (i) ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ (ii) ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਥੋਪਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕੇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

12. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 311 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵਜੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

13. ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਤਲਬ ਕਰਨਾ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

14. ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1983 ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ 29 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਟੁਟੇਜਾ ਨੂੰ ਸਾਲ 2004 ਵਿੱਚ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਲਈ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

15. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 28.07.2011 ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੈਣ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ

ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

16. 15.09.2014 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੇ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮਹੀਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਟੁਟੇਜਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਟੁਟੇਜਾ।

17. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 04.05.2017 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਮਿਤੀ 05.12.2014 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਟੁਟੇਜਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate